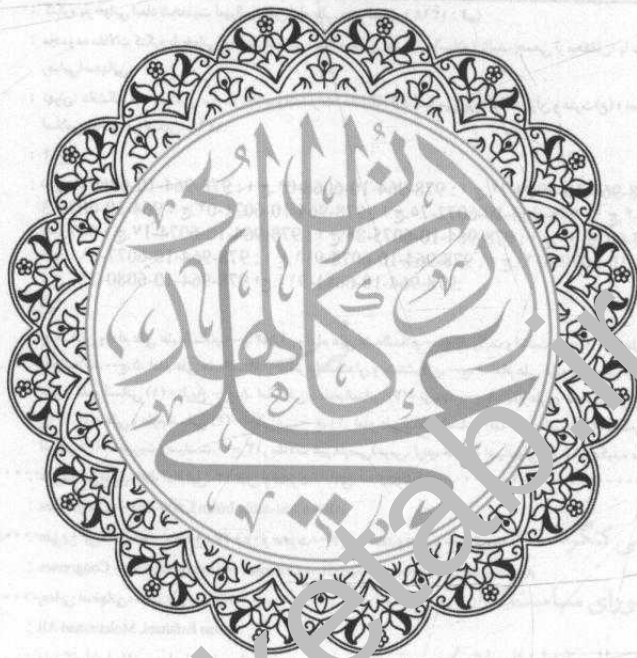

۲۰۸۰۸۹۱

کنگره بازخوا ابعاد شخصی استینام علی

جلد دوم

مجموعه مقالات کنگره بازخوانی ابعاد شخصیتی امیرالمؤمنین

امام علی

قرآن و امام علی (۲)

به کوشش جمعی از محققان

سرشناسه : کنگره بازخوانی ابعاد شخصیت امیرالمؤمنین امام علی علیه السلام (۱۳۹۸ : قم)

عنوان و نام پدیدآور

مجموعه مقالات کنگره بازخوانی ابعاد شخصیتی امیرالمؤمنین علی علیه السلام / تألیف جمعی از محققان؛ با نظارت محمدعلی رضایی اصفهانی.

مشخصات نشر

تهران: دانشگاه آزاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات؛ دانشگاه آزاد اسلامی، پژوهشکده قرآن و عترت(ع)؛ اصفهان: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد خوراسگان، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری

شابک :

شابک

نور 4-6060-10-964-78 : ج. ۱. 78-964-10-6068-0۱ : ج. ۲. 78-964-10-6069-7۲ : ج. ۳. 78-964-10-6070-3 : ج. ۴. 964-10-6071-0۴ : ج. ۵. 78-964-10-6072-7۵ : ج. ۶. 78-964-10-6073-4 : ج. ۷. 78-964-10-6074-1۷ : ج. ۸. 78-964-10-6075-8۸ : ج. ۹. 78-964-10-6076-5۹ : ج. ۱۰. 78-964-10-6077-2۱۰ : ج. ۱۱. 78-964-10-6078-9۱۱ : ج. ۱۲. 78-964-10-6079-6۱۲ : ج. ۱۳. 78-964-10-6080-2۱۳ : ج. ۱۴. 78-964-10-6081-9۱۴ : ج. ۱۵.

وضعیت فهرست نویسی

فهرست

مترجمان

ج. ۱. قرآن و امام علی علیه السلام. ---ج. ۲. قرآن و امام علی علیه السلام. ---ج. ۳. ولایت و امامت. ---ج. ۴. امام علی علیه السلام و نهج البلاغه. ---ج. ۵. امام علی علیه السلام از منظر دانشمندان و مستشرقان. ---ج. ۶. امام علی علیه السلام در آینه شعر و ادب. ---ج. ۷. امام علی و علوم انسانی (۱) - تاریخ. ---ج. ۸. امام علی و علوم انسانی (۲) - تربیت. ---ج. ۹. امام علی و علوم انسانی (۳) - اخلاق و عرفان. ---ج. ۱۰. امام علی و علوم انسانی (۴) - اجتماعی. ---ج. ۱۱. امام علی و علوم انسانی (۵) - اقتصاد. ---ج. ۱۲. امام علی علیه السلام و علوم انسانی (۶) - مدیریت و سیاست. ---ج. ۱۳. مقالات غیر فارسی (عربی، اردو، آذری و اسپانیولی) ج. ۱۴. چکیده مقالات کنگره

موضوع

ع. بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. --- کنگره ها

موضوع

Ali ibn Abi-talib, Imam I, 600-661 -- Congresses

موضوع

علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. --- نقد و تفسیر --- کنگره ها

موضوع

Ali ibn Abi-talib, Imam I, 600-661 -- Criticism and interpretation -- Congresses

شناسه افزوده

رضایی اصفهانی محمدعلی ۱۳۹۸

شناسه افزوده

Rezaee Esfahani, Mohammad Ali

شناسه افزوده

دانشگاه آزاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات

شناسه افزوده

Azad University Publication

شناسه افزوده

دانشگاه آزاد اسلامی، پژوهشکده قرآن و عترت(ع)

شناسه افزوده

دانشگاه آزاد اسلامی، واحد خوراسگان

رده بندی کنگره

BP۳۷/۷

رده بندی دیویی

۲۹۷/۹۵۱

شماره کتابشناسی ملی

۶۰۲۶۰۱۰

مجموعه مقالات کنگره بازخوانی ابعاد شخصیتی امیرالمؤمنین، امام علی علیه السلام

جلد دوم: قرآن و امام علی علیه السلام (۲)

تألیف: جمعی از محققان با نظارت دکتر محمد علی رضایی اصفهانی

ناشر: سازمان چاپ و انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی (با همکاری واحد خوراسگان و پژوهشکده قرآن و عترت معاونت

دانشجویی و فرهنگی دانشگاه)

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۸

شابک جلد: 7-6069-10-964-78 شابک دوره: 4-6060-10-964-78

لینوگرافی، چاپ و صحافی: چاپخانه دانشگاه آزاد اسلامی

قیمت: هر جلد ۴۰۰۰۰ ریال؛ قیمت دوره (۵۰۰۰۰۰)

فهرست

فهرست	۳
مقدمه دبیر علمی کنگره	۱۳
مقدمه رئیس شورای سیاست‌گذار	۲۳
۱. فضیلت امام علی (علیه السلام) در پر آیه نبوی	۲۷
چکیده	۲۹
مقدمه	۲۹
نگاه اجمالی به آیه	۳۰
نکاتی در باره آیه نجوا	۳۳
سبب نزول آیه نجوا	۳۳
دلایل فضیلت امام علی علیه السلام بر دیگر صحابه، در صدقه دادن با تطبیق بر آیه نجوا	۳۸
الف) امام علی علیه السلام تنها عامل به آیه صدقه و نجوا	۳۸
ب) مشورت رسول خدا صلی الله علیه و آله با علی علیه السلام	۴۰
ج) تخفیف در مقدار تصدق، به خاطر علی علیه السلام	۴۱
شبهه‌های وارده در مورد عدم فضیلت امام علی علیه السلام بر دیگر صحابه، در صدقه دادن به فقرا	۴۲
دلایل مخالفان فضیلت امام علی علیه السلام بر دیگران، در تصدق پیش از نجوا با پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و پاسخ به آنها	۴۳
نتیجه	۴۶

۴۹	۲. بررسی شبهه عدم فضیلت امام علی (علیه السلام) در آیه نجوی
۵۱	چکیده
۵۱	مقدمه
۵۲	پیشینه
۵۳	۱. معرفی اجمالی آیه نجوی
۵۴	الف. نکات اصلی و تحقیقاتی آیه نجوی
۵۵	۲. پاسخ به شبهه عدم فضیلت امام علی (ع) در آیه نجوی
۵۵	۳. نتیجه
۵۸	۴. بررسی و نقد
۶۸	نتیجه
۷۵	۳. بررسی شبهه عدم اطلاع بزرگان صحابه از آیه نجوا غیر از امام علی (علیه السلام)
۷۷	چکیده
۷۷	مقدمه
۷۸	پیشینه تحقیق
۷۹	معرفی اجمالی آیه نجوا
۸۰	نکات مهمی درباره آیه نجوا
۸۱	بیان شبهه: عدم اطلاع بزرگان صحابه و یا داشتن عذر
۸۳	نقد و بررسی شبهه
۹۱	۴. بررسی شبهه «عدم فرصت عمل به آیه نجوا غیر از امام علی (علیه السلام)»
۹۳	چکیده
۹۳	مقدمه
۹۴	پیشینه
۹۵	معرفی اجمالی آیه نجوا
۹۶	نکات مهمی درباره آیه نجوا
۹۸	محدودیت زمان برای نجوا
۱۰۳	نتیجه

۵. بررسی شبهه «انحصار وجوب صدقه در آیه نجوا بر امیرالمؤمنین علی (علیه السلام)»	۱۰۹
چکیده	۱۱۱
مقدمه	۱۱۱
پیشینه	۱۱۲
معرفی اجمالی آیه نجوا	۱۱۳
بررسی و نقد شبهه	۱۱۷
نتیجه	۱۲۱
منابع	۱۲۳
۶. بررسی مفهومی و مصداق آیه «مَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ»	۱۲۷
چکیده	۱۲۹
مقدمه	۱۲۹
روش تحقیق	۱۳۱
سابقه استفاده از سیاق در تفاسیر	۱۳۱
معرفی سوره رعد	۱۳۲
تحلیل محتوای سوره رعد	۱۳۳
تذکر به آیات قرآن و پیام وحی	۱۳۳
بیان اسراری از عالم آفرینش	۱۳۴
بیان اقوال اهل کفر	۱۳۴
تغییر احوال مردم با اراده خودشان	۱۳۶
عهد و پیمان الهی	۱۳۷
یادآوری روز حساب الهی	۱۳۷
بررسی موضوع در خود آیه (درون آیه ای)	۱۳۸
سوالات و احتمالات پیرامون مصداق آیه	۱۳۸
معرفی مضادین موجود در تفاسیر فریقین	۱۳۹
بررسی آیه در کل قرآن	۱۴۱
دیدگاه مفسران فریقین در مورد مصداق ﴿مَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ﴾	۱۴۴
دیدگاه مفسران شیعه در مورد مصداق ﴿مَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ﴾	۱۴۴
الف) علی بن ابراهیم قمی در تفسیرش	۱۴۴

- ب) طبرسی در مجمع البیان ۱۴۴
- ج) ابوالفتح رازی در روض الجنان و روح الجنان فی تفسیر القرآن ۱۴۵
- د) بانو امین در تفسیر مخزن العرفان در علوم قرآن ۱۴۶
- هـ) علامه طباطبائی در المیزان فی تفسیر القرآن ۱۴۶
- دیدگاه مفسران اهل سنت در مورد مصداق «مَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ» ۱۴۷
- الف) ثعلبی در تفسیرش ۱۴۸
- ب) ابن الجوزی در زاد المسیر ۱۴۸
- ج) سیوطی در تفسیر الدر المنثور ۱۴۸
- د) نسکانی در تفسیر شواهد التنزیل لقواعد التفضیل ۱۴۹
- نتیجه ۱۴۹
۷. مصداق شناسی اهل بیت (علیهم السلام) در آیه تطهیر با محوریت سیاق ۱۵۳
- چکیده ۱۵۵
- مقدمه ۱۵۵
- پیشینه ۱۵۷
۱. مفهوم شناسی واژگان ۱۵۹
- یک. «إِلَهُ» ۱۵۹
- دو. «یُرِیدُ» ۱۵۹
- سه. «إِلَ جُئِ» ۱۶۰
- چهار. «اهل البيت» ۱۶۰
۲. اشاره اجمالی روایات تفسیری پیرامون آیه ۱۶۰
۳. گونه شناسی ارتباط سیاق با مفاهیم استنباط شده ۱۶۱
- الف. هماهنگ بودن مفهوم استنباط شده با سیاق ۱۶۱
- یک. روشن بودن هماهنگی مفهوم استنباط شده با سیاق ۱۶۱
- دو. مخفی بودن هماهنگی مفهوم استنباط شده با سیاق ۱۶۲
- ب. خارج بود مفهوم استنباط شده از دایره سیاق ۱۶۲
- ج. متباین بودن مفهوم استنباط شده با سیاق ۱۶۳
۴. تبیین مصداق اهل بیت در آیه تطهیر بر اساس سیاق آیات ۱۶۳
- الف. انحصار اهل بیت در زنان پیامبر (ص) ۱۶۳

۱۶۴.....	بررسی انحصار مصداق اهل بیت در زنان پیامبر ﷺ
۱۶۵.....	ب. شمولیت آیه نسبت به زنان پیامبر ﷺ و پنج تن آل عبا
۱۶۶.....	بررسی و تحلیل نظریه شمولیت آیه نسبت به زنان و پنج تن آل عبا
۱۶۷.....	ج. اختصاص آیه شریفه بر اصحاب کساء
۱۷۰.....	نتیجه
۱۷۵.....	۸. نقد و بررسی آراء فخر رازی در تفسیر آیه ولایت (آیه ۵۵ سوره مائده)
۱۷۷.....	مقدمه
۱۷۹.....	پیشینه
۱۸۰.....	۱. بیان احتمالات در تعریف ولی
۱۸۰.....	قرینه بودن مفاد آیه پیشین
۱۸۱.....	قرینه بودن آیه بعدی
۱۸۲.....	و. انکار احتمال تطبیق آیه بر خصوص شخص معین (حضرت علی علیه السلام)
۱۸۲.....	اختیار معنای نصرت و محبت با تمسک به ارتباط با معانی آیه قبلی
۱۸۳.....	اختیار معنای نصرت و محبت با تمسک به ارتباط با معانی آیه بعدی
۱۸۴.....	اولویت اراده معنای نصرت و محبت بر اراده معنای ارتباط
۱۸۵.....	قضیه حقیقیه نه قضیه خارجی
۱۸۶.....	حکم قانونی نه حکم خبری
۱۸۶.....	وحدت نسق در ولایت سه گانه
۱۸۶.....	مجازیت حمل لفظ جمع بر مفرد
۱۸۸.....	دلالت مفاد آیه قبلی در خصوص ولایت ابوبکر
۱۸۹.....	عدم استدلال به آیه شریفه توسط خود حضرت علی علیه السلام
۱۹۰.....	عدم ولایت حضرت در زمان حیات پیامبر ﷺ
۱۹۰.....	یکسانی معنای ولایت مؤمنان با معنای ولایت اله و رسول
۱۹۱.....	نتیجه
۱۹۱.....	۹. بررسی ارتباط موضوعی آیه ولایت با آیات قبل و بعد، با محوریت نظر فخر رازی و علامه طباطبائی
۱۹۳.....	پیشینه
۱۹۷.....	پیشینه

۱۹۸	۱. مفهوم‌شناسی واژگان.....
۱۹۸	۲. برخی از انواع ارتباط آیات.....
۱۹۸	الف) ارتباط صدوری.....
۱۹۹	ب) ارتباط غرضی (غرض کلی سوره).....
۲۰۰	ج) ارتباط لفظی.....
۲۰۱	د) ارتباط موضوعی.....
۲۰۲	۳. بررسی چستی ارتباط آیه ولایت با آیات قبل و بعد.....
۲۰۲	الف) نظر فخر رازی.....
۲۰۳	ب) نظر علامه طباطبائی.....
۲۰۶	نتیجه.....
۲۰۹	۱۰. تحلیل آرای مفسران معاصر اهل سنت از آیه اکمال دین.....
۲۱۱	چکیده.....
۲۱۱	مقدمه.....
۲۱۲	واژه‌شناسی آیه.....
۲۱۲	الف) «اليوم».....
۲۱۴	ب) اکمال.....
۲۱۴	ج) اتمام.....
۲۱۵	فرق بین اکمال و اتمام.....
۲۱۵	زمان و مکان نزول آیه.....
۲۱۶	روز عرفه، حجة الوداع.....
۲۱۷	روز فتح مکه.....
۲۱۸	روز غدیر خم.....
۲۱۹	دیدگاه مفسران معاصر اهل سنت.....
۲۱۹	ضعیف بودن ورد نزول آیه اکمال در غدیر.....
۲۲۱	نزول آیه در عرفه.....
۲۲۲	مراد از واژه «اليوم» در آیه.....
۲۲۳	یأس از دین نه یأس از مسلمین.....
۲۲۳	روز فتح مکه.....

۲۲۴	زمان نزول آیه
۲۲۵	ویژگی خاص
۲۲۸	جمع بین دو دسته روایات (درباره زمان و مکان نزول آیه اکمال)
۲۲۹	پاسخ به شبهات آیه اکمال
۲۳۱	نتیجه
۲۳۵	۱۱. بررسی اشکال‌های ابن تیمیه به علامه حلی در آیه ۳۶ و ۳۷ سوره نور
۲۳۷	چکیده
۲۳۷	مقدمه
۲۳۹	پیشینه
۲۳۹	اشکال‌های ابن تیمیه
۲۳۹	اشکال اول
۲۴۰	پاسخ اشکال اول
۲۴۲	اشکال دوم
۲۴۲	پاسخ اشکال دوم
۲۴۳	اشکال سوم
۲۴۳	پاسخ اشکال سوم
۲۴۵	اشکال چهارم
۲۴۵	پاسخ اشکال چهارم
۲۴۶	اشکال پنجم
۲۴۶	پاسخ اشکال پنجم
۲۴۷	اشکال ششم
۲۴۷	پاسخ اشکال ششم
۲۴۸	اشکال هفتم
۲۴۸	پاسخ اشکال هفتم
۲۴۹	اشکال هشتم
۲۴۹	پاسخ اشکال هشتم
۲۴۹	اشکال نهم
۲۵۰	پاسخ اشکال نهم

۲۵۱	نتیجه
۲۵۵	۱۲. بررسی تطبیقی روایات فریقین درباره آیات آغازین برائت
۲۵۷	چکیده
۲۵۸	مقدمه
۲۵۸	پیشینه
۲۵۹	۱. بررسی سندی روایات فریقین درباره آیات آغازین برائت
۲۵۹	روایت خاصه
۲۵۹	الف: تفسیر قمی از امام صادق (ع)
۲۶۱	ب. تفسیر عیاض از امام صادق (ع)
۲۶۷	جمع‌بندی
۲۶۷	روایت عامه
۲۶۷	الف: روایت زید بن اسلم از ابن جریر
۲۶۹	ب. روایت سماک بن حرب از پیامبر (ص)
۲۷۱	جمع‌بندی
۲۷۱	۲. بررسی دلالتی روایات فریقین درباره آیات آغازین برائت
۲۷۱	چیستی مأموریت و احکام صادر شده در آن در روایات فریقین
۲۷۳	کیستی مأمور ابلاغ آیات آغازین سوره توبه
۲۷۴	۳.۲. واکنش ابوبکر پس از عزل در روایات فریقین
۲۷۹	نقد و بررسی چرایی عزل ابوبکر از مأموریت ابلاغ آیات برائت
۲۸۰	یکم. نسبت پیروی از سنت جاری عرب جاهلی به پیامبر (ص)
۲۸۳	۵.۲. کیستی امیر الحاج در سال نهم
۲۹۰	نتیجه
۲۹۰	۱. نتیجه‌گیری درباره گستره روایات فریقین
۲۹۰	۲. نتیجه‌گیری درباره سند روایات فریقین
۲۹۰	۳. نتیجه‌گیری درباره دلالت روایات فریقین
۲۹۹	۱۳. بررسی تطبیقی آیه شراء با تأکید بر تفاسیر معاصر در بنگلادش
۳۰۱	چکیده

۳۰۲	مقدمه
۳۰۳	الف. پیشینه
۳۰۳	ب. دیدگاه مفسران در مورد آیه شراء
۳۰۳	یک. دیدگاه مفسران شیعه
۳۰۶	دو. دیدگاه مفسران اهل سنت
۳۱۱	نگاهی گذرا به مراکز قرآنی در بنگلادش
۳۱۳	سه. دیدگاه مفسران بنگلادش به آیه شراء
۳۱۴	نتیجه
۱۴	ویژگی‌ها و تفاوت‌های مصحف امام علی (علیه السلام) و مصحف حضرت فاطمه (سلام الله علیها)
۳۱۷	چکیده
۳۱۹	الف. مصحف امام علی علیه السلام
۳۲۰	۱- مقام علمی علی علیه السلام
۳۲۲	۲- رابطه علی علیه السلام و قرآن
۳۲۳	۳- علی علیه السلام و جمع قرآن
۳۲۴	۴- جمع علی علیه السلام به امر رسول خدا ۹
۳۲۴	۵- مصحف امام علی علیه السلام قدیمی‌ترین مصحف
۳۲۵	مصحف علی علیه السلام به امر رسول خدا ۹
۳۲۶	۶- اهمیت مصحف علی علیه السلام
۳۲۷	۷- محتوای مصحف امام علی علیه السلام
۳۲۷	۸- ویژگی‌های مصحف امام علی علیه السلام
۳۲۷	الف. موافق ترتیب نزول
۳۲۹	ب. اشتمال بر شأن نزول
۳۳۰	ج. اشتمال بر تأویل
۳۳۱	د. ذکر ناسخ و منسوخ
۳۳۲	هـ. بیان محکم و مشابه
۳۳۲	و. بیان تفصیل احکام در مصحف علی علیه السلام

- ۳۳۳ ز. تمام قرآن موجود در مصحف علی (ع) موجود است
- ۳۳۳ ۹ - مصحف علی (ع) کجاست؟
- ۳۳۴ ب. مصحف فاطمه (س)
- ۳۳۵ ۱ - فضائل فاطمه (ع)
- ۳۳۸ ۲ - فرشتگان در خدمت فاطمه (ع)
- ۳۳۹ ۳ - برکت غذای فاطمه (ع)
- ۳۴۰ ۴ - علم و دانش فاطمه (ع)
- ۳۴۲ ۵ - فاطمه (ع) محدثه است
- ۳۴۴ ۶ - محاشین از قرآن کیم
- ۳۴۴ یک. مریم بنت عمران، مادر عیسی (ع)
- ۳۴۵ دو. ساره همسر حضرت ابراهیم (ع)
- ۳۴۶ سه. مادر حضرت موسی (ع)
- ۳۴۷ ۷ - ائمه معصومین (ع) محدود بوده
- ۳۴۷ ۸ - «معدن» بودن یک مسئله اسلامی است
- ۳۴۹ ۹ - حقیقت مصحف فاطمه (ع)
- ۳۵۰ ۱۰ - ویژگی های مصحف فاطمه (ع)
- ۳۵۰ ۱ - نویسنده مصحف فاطمه علی (ع) است
- ۳۵۲ ۳ - مصحف فاطمه (ع) قرآن نیست
- ۳۵۳ ۴ - در مصحف فاطمه (ع) احکام شرعی نیست
- ۳۵۳ ۵ - محتویات مصحف فاطمه (ع)
- ۳۵۵ ۱۱ - مصحف فاطمه کجاست؟
- ۳۵۶ نتیجه
- ۳۵۸ منابع

مقدمه دبیر علمی کنفرانس

درآمد

قال رسول الله ﷺ: «مَنْ كُنْتُ مَوْلَاً فَقَعِي مَوْلَاهُ»

چهارده قرن قبل، نور اسلام بر جهان تابید و وحی قرآن قلب پیامبر اسلام ﷺ را منور ساخت و این نور بر قلب یار و همراه ایشان حضرت علی بن ابی طالب ﷺ منعکس گردید و در قالب امامت و ولایت او بر جهانیان عطا شد. در قرآن کریم بیش از هفتصد آیه در مورد امام علی ﷺ تفسیر، تأویل و یا تطبیق شده است که پیوند عمیق ایشان را با وحی قرآن نشان می‌دهد.

امام علی ﷺ نوری الهی است که بعد از پیامبر ﷺ برای هدایت بشر جلوه‌گر شد و در ابعاد معنوی، علمی و... راه بشر را روشن کرده و او را به سعادت رهنمون می‌شود. نهج البلاغه اوست که شیوه‌های تربیت انسان، روابط اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، مدیریتی و... را به صورت کلی و راهبردی (و گاهی به صورت جزئی) بیان کرده است. رهنمودهای امام علی ﷺ به علوم بشری، به ویژه علوم انسانی جهت‌دهی می‌کند تا از این طریق هدایت همه‌جانبه انسان را محقق سازد و از انحرافات جلوگیری کند که در اثر علم ناقص بشری حاصل می‌شود؛ همان‌طور که ولایت باطنی و معنوی امام علی ﷺ و فرزندان معصومش دست انسان‌ها را می‌گیرد و در ساحت‌های مختلف زندگی معنوی راهبری می‌کند تا انسان به سعادت و کمال نهایی خود برسد.